

اظہار نظری از آمریکا

نوشتہ ویلیام جی. ہارلی

درہرجامعہ ارتباط، ونیزشبکہ‌های ارتباطی، نہ‌تنہا برحسب درجہ توسعہ، بلکہ همچنین بر حسب مجموعہ ارزشہا و سنتہای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آن جامعہ تغییر می‌کند.

برطبق یکی از سنن قدیمی کشورہای غربی‌وصنعتی، لازمہ یک حکومت دموکراتیک، مطبوعاتی آزاد است. اگر مطبوعات از چنین تضمینی برخوردارند بہ‌دلیل آن است کہ گردش آزاد افکار و اخبار، چہ در میان افراد و چہ در میان کشورہا، برای تضمین حق دانستن و فہمیدن، برای آنکہ مردم بتوانند بر خود حکومت کنند، لازم است. در چنین نظام حکومتی، مطبوعات آزاد (از جملہ مطبوعات سمعی و بصری سہ نقش اصلی برعہدہ دارند).

مطبوعات، در وہلہ اول، عمدہ‌ترین منبع خیرند، ومواد و مصالحی را عرضه می‌کنند کہ براساس آن زنان و مردان آزاد عقاید و گزینش‌های خود را بنیان می‌نہند. در واقع، برای ہر کس کہ بخواہد از اخبار روز، چہ در داخل و چہ در خارج کشور مطلع شود، برای ہر کس کہ بخواہد، از آنچه در اطرافش می‌گذرد و از آنچه می‌تواند انتظار داشتہ باشد، آگاہ گردد، و برای ہر کس کہ بخواہد در بارہ موضوعی کہ مورد توجہ همگان است، از میان عقاید گوناگون و متضاد یکی را انتخاب کند، مطبوعات وسیلہ‌یی است کہ هموارہ در اختیار اوست.

ویلیام جی. ہارلی «William G. Harley» رئیس افتخاری انجمن ملی کارکنان حرفہ‌ی رادیوی آموزشی در آمریکا، نایب رئیس سابق کمیسیون ملی یونسکو در این کشور است. او در ہجدهمین و نوزدهمین اجلاس کنفرانس عمومی یونسکو سمت مشاور ہیئت نمایندگی آمریکا را برعہدہ داشت.

از طریق مطبوعات است کہ می‌توان توجہ مردم را برانگیخت؛ مطبوعات است کہ می‌تواند مسائل پیچیدہ را روشن کند و بقول سرچارلز کارن، مدیر کل بنگاہ سخن پراکنی بریتانیا (B.B.C)، امکان دہد کہ از «شدیدتر شدن عدم درک واقعیات اساسی جامعہ ما پرهیز شود». پس، این نقش خبر، عنصری اساسی از روند سیاست دموکراتیک است. بعلاوہ، مطبوعات نہ‌تنہا افکاری را کہ پذیرش عام یافتہ‌اند، بلکہ افکاری را نیز کہ در اقلیت قرار دارند، نشر می‌دہند. چنین افکاری، اغلب با گذشت زمان و بر اثر مباحثہ، مورد پذیرش اکثریت قرار گرفتہ‌اند، بہر حال، حق افراد یا گروہہا در پذیرفتن افکار اکثریت، در ہر زمان کہ باشند، باید تحکیم و حمایت شود.

در وہلہ دوم، مطبوعاتی کہ دہانش را نبستہ باشند، با مشاہدہ و گزارش فعالیتہای دولت، بصورت یک واسطہ، وظیفہ کنترل را انجام می‌دہد، فعالیتہای یک دولت بسیار پیچیدہ‌تر از آنست کہ یک شہروند سادہ بتواند آنرا بطور منظم دنبال کند. یک مطبوعات آزاد و مستقل، با دقیق شدن در فعالیتہای حکومت در ہر لحظہ، می‌تواند این نقش را بازی کند، و عملیات دولت را مورد تحقیق قرار دہدو بہ سوءاستفادہ ہر گروہ از افراد از قدرت اعتراض کند. پس مطبوعات آزاد وسیلہ‌یی برای تضمین آزادی همگان است.

بالاخرہ، مطبوعات، پیوند میان دولت و شہروندان را ممکن می‌سازد. مطبوعات بہ‌عنوان نوعی آینہ افکار، بہ شہروندان امکان می‌دہد انتقادہا، شکایت‌ها یا پیشنہادہای خود را آشکارا عرضه کنند.

حکومت بدون داشتن ارتباطی مداوم و دوطرفی با حکومت شوندگان نمی‌تواند کار کند. وسائل ارتباطی جمعی، این جریان دوطرفی

Photo Frank Horvat © Magnum, Paris

را ممکن می‌سازند، زیرا مردم را از خدمات و طرحہای دولت مطلع می‌کنند و بدولت اجازہ می‌دہند تا بطور مداوم از عقیدہ مردم در مورد اقدامات خود آگاہ شوند. برای دولتی کہ نسبت بہ افکار عمومی حساس باشد، هیچ مرجع معتبری جز شہروندان کاملاً آگاہ وجود ندارد.

وسائل خبری سمعی و بصری نقش دیگری نیز بازی می‌کنند کہ در زندگی سیاسی بسیار مہم است، بدین معنی کہ بہ رای دہندگان امکان می‌دہند نامزدہای انتخاباتی را ببینند و صدایشان را بشنوند، و گزارشہایی «زنده» از جلسات ہیئت‌های مختلف قانون گذاری و اداری دریافت دارند، و از پختی جلسات مجالس کشور، شوراہای شہرداری، شوراہای مدرسہ، یا محاکمات علنی استفادہ کنند.

بنابراین یک مطبوعات آزاد، کہ از طرف جامعہ‌ی دموکراتیک حمایت می‌شود، بنوبہ خود حصار را بوجود می‌آورد کہ این جامعہ در

تمامی نقش‌های وسائل ارتباط جمعی، بنحوی منظم، با تکنولوژی ارتباطات به پیش می‌روند: ضبط برنامه‌های تلویزیونی روی ویدئوکاست، ماهواره‌ها، انتقال از طریق «کابل‌ها» و ماشینهای حسابگر. در تصویر بالا صحنه‌یی دیده می‌شود که از دید بیننده تلویزیون پنهان است: در یک استودیوی تلویزیونی آمریکا، گروه روزنامه نگاران و تکنیسین‌ها، در اطراف مجموعه‌یی از دستگاههای الکترونیکی سرگرم کارند تا موج خبرهای وارده را بهنگام پخش برنامه اخبار، تنظیم کنند.

پناه آن می‌تواند آزادانه به کار خود ادامه دهد. علاوه بر این نقش‌ها در مقابل نظام سیاسی، مطبوعات آزاد نقش مهمی نیز از نظر اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی بازی می‌کنند. مطبوعات، بعنوان یک ابزار تربیتی، مکمل آموزش مدرسه‌یی بمعنای اخص کلمه‌اند، مردم را کمک می‌کنند تا در گذران اوقات فراغت، فعالیت‌های بارور و رضایت‌بخشی انجام دهند، و امکان یابند معلومات خود را در زمینه‌های گوناگونی افزایش دهند که خارج از برنامه‌های آموزشی سنتی قرار دارند. وسائل خبری جمعی که وسیله مهمی در بیان فرهنگی بشمار می‌روند، ناقل ارزشهای فرهنگی سنتی و محلی هستند و دسترسی به گنجینه فرهنگی میراث جهانی را ممکن می‌سازند، تولید انبوه وسائل و تجهیزات بسیار کوچک و ارزان قیمت، گسترش شبکه پخش از راه دور بوسیله کابل‌هایی که دارای خطوط

ارتباطی متعددند، این امکان را به‌استفاده کنندگان می‌دهد که خودشان تولیدکننده برنامه‌های هنری شوند. و در جریان همین ارتباط خود به آفرینش هنری بپردازند. مثلاً در ایالات متحده، سیستم کابل‌های دارای خطوط ارتباطی متعدد، به مردم کوچک و بازار امکان می‌دهد برنامه‌هایی را پخش کنند که خود، به کمک یک دوربین ساده فیلمبرداری و یک دستگاه ضبطصوت تهیه کرده‌اند. در بسیاری از جوامع غربی سیستمهای خصوصی و عمومی رادیو تلویزیونی در کنار یکدیگر وجود دارند. کانالهای خصوصی، از طریق نوع مهم دیگری از ارتباط، یعنی تبلیغ تجارتي، زندگی می‌کنند. تبلیغات، در چهارچوب پیشبرد بازار آزاد و رشد اقتصادی، امکان می‌دهد کالاها و خدمات شناسانده شوند و از این راه بازاری گسترده بوجود آید که خود باعث کاهش هزینه تولید و توزیع می‌شود.

درست است که انگیزه وسائل ارتباطی خصوصی، جلب سود است، ولی با اینهمه، این وسائل، بنظر کسانی که آن را در اختیار دارند، گرایش به ایفای نقشی والا تر نشان می‌دهند؛ حفظ حقوق مردم و انتقاد سازنده از اقدامات دولت. بعلاوه، بهره‌برداری خصوصی باید، برای حفظ خود، بادیگر بهره‌برداری‌های مشابه وارد رقابت شود تا بتواند حیثیت و اعتبار خود و درعین حال اعتماد مشتریان را حفظ کند و خدماتی با کیفیت زیاد ارائه دهد، چون در غیر این صورت مشتریان خود را از دست خواهد داد. درآمد تبلیغات بدان امکان می‌دهد استقلالش را حفظ کند و در برابر فشار دولت و گروههای منافع خصوصی مقاومت کند. این بهره‌برداری خصوصی، از طرف دیگر، ایجاد تعداد بیشماری روزنامه هفته‌نامه و غیره توسط گروههای خصوصی، و در بسیاری از کشورها، ایجاد ایستگاههای پخش رادیویی را ممکن می‌کند.

شعبہ شکار علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

این فراوانی وسائل خیری آزاد و مستقل، خود تضمینی است تا هر صدها از هر جا که بلند شود، بتواند به گوشها برسد. بنابراین، چندگانگی، تضمینی محکم برای جامعه‌ی آزاد و دموکراتیک است. بعلاوه، ایستگاه‌های پخش رادیویی، مثلاً در ایالات متحده، بمردم و یا بگروهها امکان می‌دهد که به افکار یا تبلیغاتی که بنظرشان دروغ یا مبالغه‌آمیز جلوه می‌کند، پاسخ دهند.

در مورد مطبوعات چاپی نیز قسمت «نامه» های خوانندگان، حق پاسخگویی را تضمین می‌کند. بعلاوه، مصرف کنندگان، بر تبلیغات نظارت دارند و اعتراض‌هایی که در مورد لزوم در مطبوعات می‌کنند، امکان قضاوت درباره موضوع را بمردم می‌دهد.

خطر مطبوعاتی که در دست منافع خصوصی است هر اندازه زیاد باشد، هرگز به وخامت هنگامی نیست که یک گروه از دیوان-سالاران دولتی بتواند در مورد آنچه باید یا نباید گفته شود، تصمیم بگیرد.

آزادی مطبوعات با مسئولیت مطبوعات ملازمه دارد. مطبوعاتی که آزادیش تضمین شده باشد، خود به طیب خاطر مسئولیتی اجتماعی و اخلاقی برعهده می‌گیرد که نشان دهنده صلاحیت و پختگی قضاوتش باشد. کسانی که دولت ایالات متحده را بوجود آوردند، کارشان را براساس توافقی بنیان نهادند. از ۲۰۰ سال پیش این آزادی اساسی، با آنکه گاه موجب زیاده‌روی‌هایی شده معرف نیرویی اساسی برای ثبات این دولت بوده است.

در یک جامعه دموکراتیک آزادی و مسئولیت مطبوعات هر دو ناشی از حق هر انسان برای دانستن و فهمیدن است. مناسبات فرد با یک جامعه آزاد، ناشی از مخالفت، درگیری یا ترس نیست، بلکه ناشی از قرارداد متقابلی است که از هر دو طرف رعایت شود.

این ماهواره ارتباطی آمریکا، ATS-6، به سان یک «معلم واقعی درآسمان»، می‌تواند برنامه‌هایی به‌سوی ایستگاههای زمینی کوچکی که با هزینه کم ساخته شده‌اند، بفرستد. این ماهواره که از سال ۱۹۷۴ مشغول کار است، برای پخش بسیاری از برنامه‌های تلویزیونی آموزشی جهت جوامع کوچک دورافتاده، مورد استفاده قرار گرفته است. ماهواره ATS-6، در چهارچوب تجربه «تلویزیون آموزشی» (SITE) در هند، اطلاعاتی درباره بهداشت، تغذیه، فنون کشاورزی، و نیز برنامه‌های ویژه‌ی جهت معلمان و کودکان پخش کرده که توسط گیرنده‌های عمومی در ۴۴۰۰ دهکده گرفته شده است.

اگر فرد بشکوفایی برسد، جامعه وظیفه خود را انجام داده است، و در نتیجه، فرد امکان بیشتری برای شکوفایی دارد. برای آنکه این حلقه بسته شود، به کمک آنچه منابع تکنولوژی ارتباطات می‌تواند آزادانه عرضه کند، حق هر کس برای دانستن و فهمیدن باید بتواند بطور کامل اعمال شود.

در جامعه غربی، تمامی نقشهای وسائل ارتباط جمعی، همزمان با تکنولوژی ارتباطی به-طور منظم توسعه می‌یابد؛ ضبط برنامه‌های تلویزیونی روی ویدئوکاست، مولتی‌پلکس، ماهواره‌ها، کابلها، اشعه لیزر، fac-simile و ماشینهای حسابگر.

ملتهای غربی با بهره‌برداری از سیستم‌های تازه و فنون جدید و با تطبیق دادن سریع آنها با اوضاع و احوال جدید، می‌توانند مردم را برای گرفتن تصمیمات منطقی و معقول و دادن پاسخهای آگاهانه، در مورد هر رویداد آماده‌تر کنند. حاصل فنون جدید ارتباطی، اخباری است که بنحوی گسترده‌تر و کاملتر، در دسترس مردم قرار دارد.

ظهور تکنولوژی‌های پیشرفته‌ی، چون ماهواره‌ها، و سیستمهای مینیاتوری داده‌ها، قابلیت انعطاف و دامنه ارتباطات بین‌المللی از جمله ارسال همزمان علائم، و ویدئو یا اودیو را نیز در تمامی بخش‌های جهان افزایش می‌دهد. روشن است که کیفیت ارتباطات یا مفید بودن آن از نظر اجتماعی، هیچ ربطی به رشد کمیت و دامنه آن ندارد.

هنگامی که قدرت تکنولوژیک لازم برای گردش آزاد خبر در جهان، بوجود آید، مسئولیت تهیه کنندگان و توزیع کنندگان برنامه‌ها سنگین خواهد شد.

همچنین، برای رسیدن به تعیین اصول و توافقی‌هایی که به همه کشورهای اعم از غنی و فقیر امکان دهد از کاربرد کامل یک سیستم بین‌المللی ارتباطات فضایی، بنحوی برابراستفاده کنند، سازمانهای بین‌المللی باید داناتی و فرزاتگی زیادی از خود نشان دهند.

در غیر این صورت نمی‌توان سرعت مقاومت ناپذیر جریان خبر از کشورهای پیشرفته بسوی کشورهای رو بتوسعه را کاهش داد، و پیشرفتهای معجزآسای این تکنولوژی، تفرقه جهان ما را باز هم بیشتر خواهد کرد و شکاف بین کشورهای مرفه و محروم را عمیق‌تر خواهد ساخت.

مبادله افکار و اخبار، همانگونه که در مقیاس کشوری جریان دارد، باید هیچ نوع محدودیتی نداشته باشد، زیرا تکنولوژی پیشرفته-یی نظیر ماهواره‌ها، چه برای فرستادن و چه گرفتن خبر، باید در دسترس همگان باشد. علاوه برآن، گردش آزاد خبر در مقیاس بین-المللی نمی‌تواند واقعا آزاد باشد، مگر آنکه در دو جهت صورت گیرد. برای آنکه از طریق این توافقی‌های دوجانبی یا چند جانبی، بتوان

کشورهای روتوسعه را از کمکهای دولتی یا خصوصی برخوردار کرد، ایالات متحده ابراز تمایل کرده است که در این راه با کشورهای دیگری که وسائل جدید ارتباطی در اختیار دارند، همگام شود.

ایالات متحده که در زمینه توسعه ارتباطات ماهواره‌ی پیشگام بوده است، از بیمی که پاره‌ی از ملتها از تجاوزات اجتماعی ناشی از این نوع مخابرات دارند، آگاه است. از این رو در جستجوی راه‌حلی است که امکان دهد به آزادی انتقال و دریافت لطمه‌ی وارد نیاید. در این چشم‌انداز است که آمریکا، از اصل آزادی، که از طرف همه جهانیان پذیرفته شده و در قوانین بسیاری از کشورها، در اعلامیه حقوق بشر و بسیاری دیگر از قطعنامه‌ها و توصیه‌های ملل متحد آمده است، دفاع می‌کند. به نظر آمریکا و بسیاری دیگر از کشورها، برای هماهنگ کردن ارتباطات بین‌المللی، یک سیاست راهنما ضرورت دارد. هدف جامعه بین-المللی در این زمینه، بدست آوردن حداکثر مزایا برای همگان، از کاربرد ارتباطات ماهواره-یی خواهد بود، بی‌آنکه به این مناسبت، از طریق کاربردهای محدودی که ارتباطات، یعنی یکی از نیرومندترین سیستم‌های توسعه آزادی خبر، و پیشبرد آموزش و تفاهم متقابل را به‌خطر می‌اندازد، این مزایا خود بمخاطره افتد.

بکار انداختن ماهواره‌های همزمان، امکانات ارتباطی را فوق‌العاده افزایش خواهد داد. می‌توان امیدوار بود که در آن صورت، از راه شناخت‌هایی که در اختیار همگان قرار خواهد گرفت، نابرابری بین ملتها از میان برود.

این فن در صورتی که مورد استفاده صحیح قرار نگیرد، می‌تواند به عامل یاسی، استثمار، و حتی گسستگی مبدل شود. این تکنولوژی کاملاً پیشرفته، در صورتی که از طریق همکاری بین‌المللی بنحو مطلوبی رشد یابد، می‌تواند در خدمت تمام بشریت قرار گیرد. اگر به این وعده وفا شود، مفهوم آزادی مطبوعات در سراسر جهان بهتر درک خواهد شد. ویلیام جی. هارلی